

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
100/2022	Fylkesrådet	01.04.2022
059/2022	Fylkestinget	25.04.2022

Innspill til strømnnettutvalget

Sammendrag

I denne saken orienteres Nordland fylkesting om strømnnettutvalgets arbeid, og vedtar innspill til dette arbeidet.

Strømnnettutvalget er et offentlig utvalg som skal anbefale tiltak som reduserer tiden det tar å behandle konsesjoner for nye nettanlegg, prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet samt mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.

Strømnnettutvalget skal levere sin innstilling som en NOU til regjeringen i juni i år.

Fylkesrådet har gitt innspill til utvalgets innledende arbeid med bakgrunn i delegasjonsreglementet pkt. 6.5, og legger nå innspillet fram for vedtak i Nordland fylkesting.

Nordland fylkesting stiller seg bak Kraftfylka sitt innspill om regionale kraftforum for offentlige aktører og andre regionale interessenter med fylkeskommunene som sekretariat.

Nordland fylkesting ber om at konsesjonsprosessen effektiviseres, og at dette skjer i tråd med konsultasjonsretten, hensynet til tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser.

Nordland fylkesting ber om at dagens «førstemann til mølla»-prinsipp for tildeling av kapasitet i strømnettet endres slik at det er mulig å prioritere søkere slik at samfunnsøkonomiske målsettinger ivaretas på en bedre måte.

Nordland fylkesting ber om at det utvikles nye finansieringsmodeller for investeringer i strømnettet til industripark og -områder slik disse får kapasitet til ny industriutvikling uten at det berører eksisterende nettkunder. Fylkesrådet ber om at man ser på løsninger hvor statlige institusjoner forskutterer slike investeringer.

Nordland fylkesting ber om at man ser på alternative tiltak for å ivareta effekttopper i strømnettet for å begrense behovet for investeringer og naturinngrep.

Nordland fylkesting viser til Svenska kraftnät sitt forslag om å investere 8,4 milliarder i

strømnettet for å møte nye industrietableringer i Nord-Sverige. I tillegg forslår de at Nord-Sverige skal bli pilotområde for kortere konsesjonsbehandlingstid. Vi ber strømnettutvalget merke seg disse forslagene og ber om at tilsvarende tenkning legges til grunn knyttet til ny kraftforeldene industri i Nord-Norge.

Bakgrunn

Strømnettet er samfunnskritisk infrastruktur. Forsyningssikkerhet og tilrettelegging for verdiskaping basert på strøm er to sentrale oppgaver for strømnettet. I dag spiller strømnettet en sentral rolle i arbeidet med den grønne omstillingen fra fossil til fornybar energi. En omstilling som handler om elektrifisering av store deler av samfunnet og etablering av ny industri basert på fornybar energi. I denne omstillingen kan strømnettet bli en flaskehals som forhindrer tiltak for å redusere utslipp, skape nye arbeidsplasser og eksportinntekter.

Med bakgrunn i dette oppnevnte Olje- og energidepartementet (OED) et offentlig utvalg (strømnettutvalget) i juni fjor. Strømnettutvalget ledes av Nils Kristian Nakstad, som er administrerende direktør i Enova, og skal levere sin innstilling i juni 2022. Utvalget har åpnet for innspill til arbeidet.

Fylkesrådet i Nordland gjorde vedtak i saken og har gitt innspill til utvalgets innledende arbeid med bakgrunn i delegasjonsreglementet pkt. 6.5 som gir fylkesrådet «*Myndighet til å avgi uttalelse i høringssaker om lovforslag, offentlige utredninger og om endring av nasjonal politikk, tilligger fylkestinget. Fylkesrådet kan likevel avgi uttalelse i slike saker når tidsfrister ikke muliggjør behandling i fylkestinget.*»:

Problemstilling

Utviklingen av strømnettet har betydning for hvordan fylkeskommunen kan løse sine oppgaver som regional næringsutviklingsaktør. Sikker kraftforsyning er nødvendig for etablering og utvikling av ny næring i regionen. Tilstrekkelig kapasitet er også nødvendig for elektrifisering av samferdselssektoren og herunder det kollektive transporttilbudet. Samtidig vil nettutbygging ha konsekvenser for natur, miljø og friluftsliv.

Strømnettutvalget skal se på forbedringer innen tre områder:

1. Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg.
2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet i en tid med stor usikkerhet om forbruksutviklingen.
3. Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.

1. Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg

Mandatet sier at utvalget skal foreslå tiltak for å redusere tiden det tar å planlegge og konsesjonsbehandle nettanlegg. Her må hensynet til effektivitet balanseres mot «hensynet til et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser. Utvalget skal utrede om og hvordan konsesjonsprosessen for oppgradering av eksisterende anlegg eller etablering av nye anlegg kan forenkles, herunder om deler av konsesjonsbehandlingen og planleggingen kan gjennomføres parallelt

og om detaljeringsgraden kan reduseres».

2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet om forbruksutviklingen.

Med de store utfordringene som står foran oss knyttet til omstilling fra fossil til fornybar energi er det behov for å se på nye løsninger for å sikre effektiv utnyttelse og utbygging av strømmettet. I mandatet til Strømnettutvalget heter det at de skal vurdere mer generelt, og på overordnet nivå om dagens prissignaler gir riktige insentiver for en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet. Videre skal de se på hvordan den store usikkerheten knyttet til fremtidig forbruksutvikling kan håndteres i nettselskapenes nettplanlegging. Utvalget skal også utrede brukerbetaling for reservasjon av nettkapasitet for nye og eksisterende kunder, og foreslå hvordan en slik betaling kan utformes.

Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

I dag er det et «først til mølla»-prinsipp når det gjelder reservasjon av kapasitet i strømmettet. Kapasiteten blir reservert selv om prosjektet er umodent og oppstart usikker, og uavhengig av hvilken type prosjekt det er. Det gjør at dagens søknadsordning for reservasjon av kapasitet i strømmettet ikke ivaretar samfunnsmessige interesser og mål på en god måte. I mandatet heter det at strømnettutvalget skal vurdere om det er hensiktsmessig å innføre kriterier for hvordan Statnett og nettselskapene kan prioritere nye tilknytninger i tilfeller der det oppstår kø av aktører som ønsker nettilknytning, og eventuelt foreslå slike kriterier. Kriteriene må være robuste over tid, objektive og transparente, og kunne anvendes i praksis av nettselskapene og i behandlingen av eventuelle klager på tilknytningsplikten.

Drøfting

Strømmettet er sentralt for flere av fylkeskommunens oppgaver innenfor næringsutvikling, samferdsel, klima og miljø. Sikker kraftforsyning er nødvendig for etablering og utvikling av nye industrier som batteri, hydrogen og datasenter. Tilstrekkelig kapasitet er også nødvendig for elektrifisering av samferdselssektoren og herunder det kollektive transporttilbudet. Samtidig vil nettoutbygging ha konsekvenser for natur, miljø og friluftsliv. Derfor er strømnettutvalgets arbeid viktig for Nordland.

Å effektivisere og redusere tiden det tar fra arbeid med konsesjonssøknad starter til ferdig utbygging er et sentralt punkt som må forbedres. I dag kan det ta opp til 10 år fra et behov meldes til infrastrukturen er bygget ut. Dette må det gjøres noe med dersom vi skal ha mulighet til å gjennomføre mål om elektrifisering og industriutvikling. Samtidig må en effektivisering ikke gå på bekostning av at prosessen skal forankres hos relevante interessenter, og rutiner må etableres for å sikre at konsultasjonsretten overholdes.

Gjennom det regionale planarbeidet har fylkeskommunene gode systemer for og erfaringer med å involvere og innhente informasjon fra kommuner. Dersom det etableres regionale samarbeidsorgan slik Kraftfylka har foreslått i sitt innspill, vil man få et forum for utveksling av informasjon og kunnskap om ulike kommuners planer. Det vil bidra til å gjøre det enklere å identifisere om det er konkurrerende næringsprosjekter i kommunene og andre grenseoverskridende problemstillinger. Det vil også bidra til mer helhetlige vurderinger og sikre synergier og nødvendige prioriteringer i utbyggingen av strømmettet.

Dagens finansieringsmodeller klarer ikke å imøtekomme behovet for nye nettanlegg knyttet til industriparken og ny industriutvikling. Det er nødvendig å finne løsninger som gjør at man kan få kapasitet til ny industriutvikling uten at dette berører eksisterende nettkunder. Det kan gjøres ved at en statlig institusjon som Siva eller Enova forskutterer infrastruktur som er nødvendig for å nå målsettinger om ny industri som både ligger i regionale og nasjonale industristrategier.

Tilbakemeldinger fra nettselskaper i Nordland viser at mange av dagens søknader ikke gir god nok oversikt over hvem som søker, hva de søker om eller når de vil koble seg på nettet. Dette kan føre til at prosjekter med mindre seriøse aktører eller mangel på gjennomføringskraft blokkerer for prosjekter med større samfunnsnytte. Derfor bør det stilles større krav til søknadene og settes opp kriterier som gir nettselskapene mulighet til å prioritere prosjektene etter potensialet for verdiskaping, både i form av arbeidsplasser, verdiskaping og reduksjon i klimagassutslipp.

Medvirkning

Saken er vurdert til å ikke ha noen direkte konsekvenser for ungdom inkludert lærlinger, eldre, eller personer med funksjonsnedsettelse. Den er videre vurdert til å ikke ha indirekte konsekvenser spesielt for de nevnte gruppene. Det vurderes derfor at det ikke er behov for medvirkning.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet mener det er positivt at strømnnettutvalget ser på tiltak som kan redusere tiden det tar å konsesjonsbehandle nye nettanlegg, og som kan bidra til en mer effektiv utbygging og utnyttelse av strømnettet. I Nordland har vi flere konkrete utfordringer knyttet til problemstillingene strømnnettutvalget skal komme med anbefalinger på. Derfor er det viktig å gi innspill til forbedringer vi ser som nødvendig for å kunne gjennomføre elektrifisering og energiintensiv industriutvikling i fylket.

Fylkesrådet har som mål at fylkeskommunen skal spille en koordinerende rolle i utviklingen av fremtidens nettanlegg. Fylkeskommunen kan bidra med faglige og strategiske vurderinger inn i konsesjonsprosessene for nye nettanlegg med vår regionale og tverrfaglige kompetanse og støtter derfor Kraftfylkas innspill om et regionalt kraftforum.

Fylkesrådet forventer at det gjøres grep for å effektivere og redusere tiden det tar å konsesjonsbehandle nettanlegg. Disse grepene må også ivareta hensynet til et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring gjennom konsultasjonsretten og involvering av berørte interesser.

Fylkesrådet ber om at det utarbeides nye modeller for finansiering av nye nettanlegg knyttet til industriparken. Det er nødvendig for å realisere regionale og nasjonale mål om industriutvikling basert på fornybar energi.

Fylkesrådet forventer at det stilles større krav til kvaliteten på søknader om tilknytning til nettet. Det må også utarbeides kriterier som gjør det mulig å prioritere mellom prosjektene etter samfunnsøkonomiske mål som utslippsreduksjoner, arbeidsplasser og verdiskaping.

Fylkesrådet har som mål at Nordland skal ta en ledende rolle i utviklingen av ny kraftforedlende industri i Norge, og bidra til nye arbeidsplasser, nye eksportinntekter og

reduksjon av globale klimautslipp. For å lykkes med det spiller strømmettet en viktig rolle, og er en begrensende faktor. Fylkesrådet viser i den forbindelse til at Svenska kraftnät har foreslått å investere 8,4 milliarder i strømmettet for å møte tilsvarende industrietableringer i Nord-Sverige. De foreslår også å gjøre Nord-Sverige til et pilotområde for kortere konsesjonsbehandlingstid. Vi ber om at Strømnettutvalget merker seg disse to forslagene og ber om at utvalget legger til grunn en tilsvarende tenkning knyttet til ny kraftforeldene industri i Nord-Norge.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Saken vil ikke medføre økonomiske, administrative eller personnlemmessige konsekvenser for fylkeskommunen. Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming, miljø og folkehelse.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Nordland fylkesting mener det er positivt at strømnettutvalget ser på tiltak som kan redusere tiden det tar å konsesjonsbehandle nye nettanlegg, og som kan bidra til en mer effektiv utbygging og utnyttelse av strømmettet. Fylkesrådet har følgende innspill til dette arbeidet:

1. Nordland fylkesting stiller seg bak Kraftfylka sitt innspill om regionale kraftforum for offentlige aktører og andre regionale interessenter med fylkeskommunene som sekretariat. Nordland fylkeskommune har positive erfaringer med slik dialog i tidligere prosjekter. Et regionalt kraftforum bør samordnes med Statnett og vil:
 - a. Sikre systematisk informasjonsutveksling slik at alle aktører og interessenter får lik informasjon til samme tid,
 - b. Se og vurdere alle aktuelle konsesjonssøknader i regionen samlet og i et overordnet perspektiv,
 - c. Se konsesjonssøknadene i sammenheng med vedtatte planer på regionalt og kommunalt nivå,
 - d. Bidra til koordinering av kommunale og regionale interesser inn i konsesjonsbehandlingen, åpne for diskusjoner og prosesser mellom ulike aktører, og gi mulighet til å drøfte forslagene, stille spørsmål og be om avklaringer i forkant av høringsuttalelser,
 - e. Styrke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler.
2. Nordland fylkesting ber om at konsesjonsprosessen effektiviseres, og at dette skjer i tråd med hensynet til tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring gjennom konsultasjonsretten og involvering av berørte interesser. Utvidet sakbehandlingsskapasitet til NVE er et viktig tiltak, samt grep for å strømlinjeforme prosessene både hos NVE, Statnett og OED. Et regionalt kraftforum vil også bidra til en slik effektivisering.
3. Nordland fylkesting ber om at dagens «førstemann til mølla»-prinsipp for tildeling av

kapasitet i strømnettet endres slik at det er mulig å prioritere søkere slik at samfunnsøkonomiske målsettinger ivaretas på en bedre måte. Det bør stilles krav til:

- a. Kvalitet på søknad; det bør komme tydelig fram hvem som er prosjekteier, hva kapasiteten skal brukes til og når det skal igangsettes.
 - b. Betaling for reservasjon og/eller tildelingskriterier som modenhet av prosjektet.
 - c. Hvordan prosjektet vil bidra til utslippsreduksjoner, arbeidsplasser og verdiskaping.
4. Nordland fylkesting ber om at det utvikles nye finansieringsmodeller for investeringer i strømnettet til industripark og -områder slik disse får kapasitet til ny industriutvikling uten at det berører eksisterende nettkunder. Fylkesrådet ber om at man ser på løsninger hvor statlige institusjoner forskutterer slike investeringer.
 5. Nordland fylkesting ber om at man ser på alternative tiltak for å ivareta effekttopper i strømnettet for å begrense behovet for investeringer og naturinngrep.
 6. Nordland fylkesting viser til Svenska kraftnät sitt forslag om å investere 8,4 milliarder i strømnettet for å møte nye industrietableringer i Nord-Sverige. I tillegg forslår de at Nord-Sverige skal bli pilotområde for kortere konsesjonsbehandlingstid. Vi ber strømnettutvalget merke seg disse forslagene og ber om at tilsvarende tenkning legges til grunn knyttet til ny kraftforeldene industri i Nord-Norge.

Bodø den 01.04.2022

Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Linda Helen Haukland
fylkesråd for plan og næring
sign

01.04.2022 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt.

Vedlegg

Tittel

Innspill fra Kraftfylka

DokID

424446